Ч. 181 (13.726). Львів, четвер 12. липня 1934. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Мін. Міхаловський про вбивників мін. Перацького.

Заява, що вбивником був член ОУН.

У „Ґазеті Польскій“ появилося інтерв'ю з міністром судівництва Міхаловським про хід і висліди слідства в справі вбивства пок. мін. Перацького. На запит, чи вважає вже можливою річю подати до прилюдного відома вислід слідства, міністр заявив:

„Саме в цій хвилині дістаю таку звістку, що без шкоди можна поінформувати публику про висліди дотеперішнього слідства. Не осталось воно без успіху. Навпаки доведо до того, що відомо, з якого середовища вийшов злочин, де повстала ініціятива і де йшло приготування. Вправді виконавець утік, але в руках влади залишилась низка предметів, що завели на правдивий шлях. А саме: капелюх, що його кинув на вул. Фоксаль, пальто, найдене у брамі дому ч. 5. при вул. Окульнік, зізнання кількох осіб, що бачили його підчас утечі, врешті вибуховий набій, кинений підчас утечі.

Одначе тому, що не було докладних даних і що зізнання свідків були суперечні, слідство не пішло в одній напрямку, але в усіх можливих напрямках. Не підлягало ніякому сумнівові, що замах мусів вийти зі зорганізованого середовища, тому, що переведення замаху вказувало на добре обдуману акцію, що могла вийти лише зі середовища зорганізованого. Отже влада пішла шляхом усіх можливостей і в усіх напрямках розслідкували організації, які моглиб входити в гру.

У звязку з найденою блакитно-жовтою ленточкою, яка була така сама як та, що її продає ОУН, власти звернули слідство в напрямку тої організації і сопоставили факт тої ленточки з тим, що сталося в Кракові в днях 13. і 14. червня, отже напередодні злочину, де викрито істнування боєвого реферату Екзекутиви ОУН та лябораторію вибухових матеріялів, що служили до зладжування вибухових набоїв. Точна експертиза ствердила понад усякий сумнів, що бомба, яку вбивник покинув підчас утечі, була виконана в лябораторії ОУН у Кракові. Підчас того, як викрили лябораторію боєвого реферату ОУН, арештували власника й керманича лябораторії та одного чоловіка, що був звязковим поміж поодинокими членами і владою організації та лябораторією ОУН. В той спосіб в руках влади найшлись дві особи, яких звязок зі злочином є безсумнівний. Таким робом стверджено, з якого середовища вийшов злочинець і плянування та переведення вбивства пок. міністра Перацького. Погоня дала судовій владі 18 червня ц. р. пізним вечором інформації про одного чоловіка, якого опис згоджувався зі зізнаннями людей, що бачили виконавця атентату. Знову інші подробиці вказували на його звязок з лябораторією в Кракові та замахом у Варшаві. Той чоловік всів на корабель у Данціґу, щоби відплисти до одного з німецьких портів. Негайно впродовж ночі судові власти довели до задержання того чоловіка на території Німеччини і відставлення його 19. червня до Варшави. Мушу підкреслити надзвичайно льояльну і меткy поміч німецьких властей у погоні за злочинцем та арештуванні його.

Підчас слідства стверджено, що *віднайдений є відомим боєвиком ОУН* та найбільш імовірно винуватцем убивства. У вислідí слідства устійнено такі факти: стверджено *відповідальне за вбивство середовище, а саме тайну організацію ОУН*, 2) в руках влади находяться три боєвики ОУН, з яких двох брало участь у приготуваннях до замаху і фабрикації бомби, а третій брав участь у виконанні атентату“.

В справі погоні за самим убивником, який находиться поза межами Польщі, міністр заявив, що „не резиґнуємо з дальших зусиль піймати злочинця, але мушу ствердити, що в цьому моменті нема на це великих надій“. Слідство було доручене апеляційному судді для справ особливої ваги Вітумінському, який веде його під доглядом прокуратора апел. суду п. Казимира Рудніцького.

III. Робітнича Олімпіяда в Празі

й українці.

Український Січовий Союз за кордоном брав участь у III. Робітничій Олімпіяді Чехословаччини в Празі у днях 5.—8. липня ц. р. Під написом „Україна“ зійшли й українці разом із заступниками Америки, Англії, Бельгії, Голяндії, Данії, Латвії, Палестини, Польщі, Румунії, Угорщини, Фінляндії, Франції Югославії та інших народів. Австрія, Німеччина та Україна були представлені своїми еміґрантами. Чехословаччина — своїми чеськими, словацькими, угорськими, польськими та підкарпатськими орґанізаціями. Всіх впроваджуючих руховиків (ок) було на здвизі 45.000.

Арештували лідера „Срібних Сорочок“.

„Срібні Сорочки“ — це американські фашисти, яких орґанізація поширилась у полудневих стейтах. Лідером їх був Виллім Даллі Пеллі, котрий заложив видавничу спілку, що друкувала орґан „Срібних Сорочок“. Для добуття фондів спілка видала уділи (шери), які продавала, обіцюючи купуючим зиски. Ради пропаґанди часопис писав, що орґанізація „Срібних Сорочок“ уже має 10 міліонів членів. Чимало людей купувало уділи, аж нараз дівналися, що орґанізація не росте, а спілка банкротує. Тоді віддали справу до суду. Лідера Пеллі арештували і назначили запоруку (бейл) в сумі 2.500 дол. Він має відповідати за обман.

Ворог католиків не може бути урядовцем у Нюйорку.

НЮ ЙОРК, 20. червня. (Вл. кор.) Нюйорський лікар, д-р Карло Фама, іменований перед кількома тижнями лікарем для пенсійного фонду урядовців міста Ню Йорку, не може дістати цієї посади, хоч за ним стоїть мейор Ля Ґардія. Причиною цього його вороже становище до католиків. Коли його іменував на згадане становище мейор, посадник міста, проти нього видвигнули закиди, що він колись писав проти-католицькі статті і тому, як ворог релігійних переконань великої частини населення, мусів піддатися переслідам комісії міської ради (олдерменів). Рада олдерменів відбула засідання аж двічі, двічі покликували на слідство д-ра Фаму, якому вільно було закликати оборонця на тайні засідання. Вчера рада олдерменів рішила, що д-р Фама є біґотом і тому не надається на це становище. Одначе це рішення потребує згоди мейора Ля Ґардії. Д-р Фама є італійського роду, коли підріс, змінив свою віру з католицької на пресвітеріянську і в той час почав напасти на католиків.

Німецькі події

в освітленні німця.

(Кореспонденція з Праги.)

Прага, липень 1934 р.

Хоч вже минуло кілька днів від того, що сталося в Німеччині, і хоч там життя йде далі своїм нібито „нормальним“ шляхом — то все таки нам не зовсім ще ясно, про що властиво йшло в Німеччині. Закордонна преса приносить, правда, ріжні пояснення і коментарі, але де шукати в них правди, тяжко зорієнтуватися. Німецька-ж преса дуже скупа в поясненнях, а обіцяний урядовий комунікат досі не появився. Але й колиб він був появився, то чи можна булоб йому на сто відсотків вірити?

Щоби до цих всіх пояснень, які нам досі принесла преса, додати ще одне, приводимо в нашому дописі пояснення, яке нам дав один із німецьких журналістів, знавець внутрішніх відносин Німеччини, який недавно приїхав до Праги.

Те, що сталося внутрі німецької правлячої партії, не прийшло несподівано, а не є теж припадком, що заговір провідників штурмових відділів мав статися дійсністю майже рівночасно з наступом Папена, хоч оба ці напрями так дуже віддалені від себе. Коли 1932 р. Папен виступив гостро проти пруського уряду, виступили проти нього, як провідника „гуртка аристократів і великих капіталістів“ теж і народні соціялісти. Чим далі, тим пропаґанда проти капіталізму находила собі живіший відгомін між широкими лавами простих штурмовців і коли ґенер. Шляйхер 1932 р. заходився коло притягнення на свій бік робітничих професійних організацій, Папен найшовся в подвійній небезпеці. Одна небезпека загрожувала йому від соціялістично настроєних штурмовиків, а друга від „соціяльного ґенерала“. Папен найшов тоді вихід з ситуації: допоміг Гітлерові в перемозі і надіявся, що буде його здержувати перед надто великим ухилом на ліво. І здавалося, що цей маневр Папенові вдався. Гітлер повів „поміркований курс“ і гостро виступив проти т. зв. другої революції, що мала звернутися проти капіталістів.

Але внутрішньо-політичний і господарський розвиток гітлерівської Німеччини вже досить скоро показав, що цей поміркований курс Гітлера, головно-ж на економічному полі, опинився в сліпій вуличці. З такої ситуації задумав скористати Папен. Він вважав, що прийшла пора для консервативного курсу. Папен розраховував, що виступаючи з гострою критикою проти пануючого режіму та його економічно-політичних заряджень, здобуде знову симпатію консервативних кругів і цим вплине і на Гітлера. Відси відома мальборська промова Папена і відси той факт, що Гітлер не відва-

жився рішуче виступити проти нього. Але та Папенівська гра, проти якої Гітлер рішуче не виступав, мала ще й інші наслідки. Зусилля Папена заступити „поміркований курс“ політики Гітлера курсом консервативним викликали опозицію в штурмових відділах, а т. зв. чорний фронт Штрасера находив багато прихильників і в самій верхівці правлячих кругів. Таким чином витворилася душна атмосфера і заплутана ситуація: Гітлер спирався на сфанатизованих провідниках штурмовиків, а штурмовики знову вичікували, коли вже дійде до тих соціяльних і господарських реформ, яких їм так багато понаобіцював їх „фірер“. Про ці настрої знав дуже добре генерал Шляйхер і був з незадоволеними в контакті. Кажуть, що Шляйхер мав недавно сказати, що заки пройде рік, будуть висіти Гітлер і Герінг на берлінських ліхтарнях, а коли йому звернули увагу на те, що за такі слова може заплатити головою, Шляйхер мав відповісти: нині вже ні. Помилився!

Але і сам уряд бореться на два боки. Останні події і давніші промови Герінга і Гесса вказують на те, що уряд не думав сповнити надій штурмовців. Буйне і неморальне життя провідників штурмовців, яким хочуть пояснити останній крівавий розрахунок, не є його дійсною причиною, бо — по словам німецького журналіста — алькоголізм, морфінізм, кокаїнізм і що ще хочете, найдете і між тими, які лишились і далі вірними Гітлерові.

Провідні нар. соціялістичні круги рішилися вже на політику Папена і під натиском армії, яка нібито стоїть осторонь від усього того, виступили проти другої революції. Ріжниця є лише в тактиці поступовання. Напрям Папена є за відновою деяких громадянських прав і надіється, що таким робом можна буде боротися з тероризмом штурмовиків. Іншої думки є Гітлер. Він не хоче привернути цих прав, а лише силою здушити всяку опозицію. Рівночасно з ним Гітлер бориться і перед наступом консерватистів. Гітлер хоче за всяку ціну вдержати себе.

Не треба думати — каже німецький інформатор — що між поарештованими і розстріляними провідниками і тими, що лишилися при Гітлері, була якась істотна ріжниця. І вони не були так дуже натхнені пролетарськими настроями своїх штурмовиків. Вони лиш були переконані, що цей другий шлях є відповідніший для тріволости цілого режіму і їх влади. Вони хотіли лише відсунути „консерватистів“ Гітлера і Герінга. На це вказують і їх звязки зі Шляйхером, який чейже дуже далеко стояв від пролетаріяту.

Останні події в Німеччині це на думку німецького журналіста, не був ще бій між консервативним і пролетарським напрямом. Це покишо був лиш бій між самими провідниками. Рішаючий бій щойно прийде, а прийде він тоді, коли невдоволені розпущені штурмовики прийдуть у тісніший контакт із законспірованим, підземним пролетаріятом нинішньої Німеччини. Знищення сили „Чорного фронту“ цей бік лиш відсунуло, але зате зробило його більше правдоподібним. Німецький інформатор думає, що в цьому другому бою на арену виступить уже також і армія.

М-н.

Відгуки Сокільського Здвигу.

Пресова конференція у Соколі-Батьку.

Старшина Сокола-Батька у Львові запросила на вчора, понеділок 9. ц. м., членів усіх українських редакцій на пресову конференцію у справі Сокільського Здвигу з 1. 7. Явилися представники 12-ти українських часописів, причому редакції деяких часописів явилися майже в комплеті: цей факт вказує найкраще на поважне значіння справи, що була темою конференції, і на велике зацікавлення нею в українському політично-публіцистичному світі, без огляду на політичний напрямок.

Конференцію відкрив у великій салі Сокола-Батька **голова С.-Б. інж. Хроновят**, вияснюючи, чому ця конференція скликані так пізно: передовсім сам голова був зайнятий службовими поїздками, потім — з огляду на можливість кращої перспективи, коли вже уляглись пристрасти і справу можна розглядати не під кутом першого враження. Після того складали звіт по черзі всі референти, що виконували якінебудь провідні функції у звязку зі Здвигом. В той спосіб представники преси могли зазнайомитись просто з джерельних інформацій про всю підготовчу працю, виконану Старшиною С.-Б., та про всі подробиці самого інциденту в дні 1. 7. на майдані Сокола-Батька.

Перший промовляв голова Здвигового Комітету **п. О. Карпінський**, який переповів голоно хід переговорів з адміністраційною владою. Розмірно малу скількість учасників Здвигу і недоладности на самому майдані пояснює розпорядками влади (заборона потягів) і нездисциплінованістю приїзжих, між якими було багато незорганізованих Соколів, або таких, що не знали вправ, а повпихались на площу.

Руханковий начальник **інж. Благітка** подав докладну статистику: Здвиг підготовляли від вересня 1933 р. Улаштовано 35 повітових курсів і 57 курсів місцевих. Брали в них участь: 223 сокільські гнізда, а в них 1.889 побратимів і 1.223 посестер. На сам Здвиг зголосилося до вправ 3.979 побратимів і посестер. Приїхали члени 122 гнізд, разом 3.071 осіб (вправляючих і невправляючих), які зголосилися у канцелярії С.-Б.; багато приїзжих взагалі не зголосилося. На генеральній пробі до вправ стануло 1.010 побратимів, 550 посестер, 124 учасників (до 18 літ) і 42 учасниць, разом 1726 осіб. Пополудні вправляло менше осіб, бо лише 1589

СПРАВА ОРХЕСТРИ.

З черги музичний референт **інж. Вінцковський-Ярославенко** докладно оповів підготовку музичних творів на Здвиг і взагалі всього нотного матеріялу та засував злощасну справу орхестри. **У Львові по-правді української орхестри нема,** — справу заанґажування орхестри Старшина С.-Б. обмірковувала дуже докладно на 2-х засіданнях. Ті орхестри, які є („Волі“, „Зорі“, „Сокола V.“ і орх. „Мельодія“) це орхестри, яких і з артистичного і технічного огляду не можна було ніяк брати під увагу. І винуватити тих орхестр не можна, бо щоби орхестра була добра — мусить мати передовсім поважні фонди на інструменти і фаховий вишкіл. Рішили анґажувати одну з міських орхестр. До орхестри трамваєвиків, яку заанґажував референт, належать поляки й українці, а орхестра добра, вона систематично тричі в тиждень робила проби, на які приходив референт і інші члени Старшини С.-Б. і вивчила весь матеріял дуже добре. Точно в 7 годині ранку 1. липня орхестра була на місці генеральної проби вправ, зі свого завдання вивязалася поправно і до самого кінця поводилась зовсім коректно. Слід зазначити, що деякі члени орхестри трамваєвиків грали ще на Здвизі в 1914 році та взагалі та орхестра нераз виступала на українських святах. За нотами зголошувались і наші орхестри з краю, як із Перемишлян, Підгаєць і Стрия: вони грали до проб своїм місцевим Соколам. Рано в здвиговий день ніхто з краєвих капельмайстрів до Старшини С.-Б. не зголосився, ніяка теж орхестра не висувала претенсій грати до вправ цілому Здвигові. Деякі орхестри грали навіть досить складно, інші препогано, але взагалі можна було мати враження, що краєві орхестри гляділи на Здвиг як на якийсь фестин. Нпр. у часі проби своєю грою просто перешкаджали. На запити, референт впевняє, що про стан усіх львівських українських орхестр знає дуже добре. На кооперативному і рідно-шкільному святі грала принагідно зложена орхестра (орхестранти ріжних національностей) під проводом проф. Манька і вона не могла входити в гру тому, що тут річ ішла лише про добре зорганізовану постійну орхестру, яка давала б гарантію, що вестиме правильні проби та не залишить Сокіл на леді.

ПЛОЩА, ВПОРЯДЧИКИ І ІН.

Господар площі **Л. Огоновський** реферував переведені у звязку зі Здвигом роботи на майдані. Приготовано 850 сидячих місць. Всі видатки на майдан дійшли до 5000 зол., однак з того ок. 2000 зол. — це видаток на тріскі інвестиції (паркан і т. п.). Буфет на майдані С.-Б. виаренд́ований на цілий рік фабриці „Здоровля“. **Д-р Л. Максимонько** пояснював організацію санітарної служби: всю суботу істнував дижур на Нар. Лічниці, всю неділю від 7-ми години ранку працювало на майдані С. Б. лікарське поготівля. Було 31 випадків, з того два тяжчі (одно затроєння та одного копнув кінь). За кількадесять зол. закуплено постійну підручну аптичку для С.-Б.

П. Копач подав схему організації впорядчиків. Було їх 98 безплатних і 10 платних (возні, ґардероба). Впорядчики робили службу від 5-ої год. попол. в суботу до 9 веч. в неділю. Були вони при всіх львівських рогачках і на всіх двірцях. Коли при контролі стрийської рогачки показалося, що назначені туди впорядчики в суботу вечором туди не явилися — сам референт робив там службу цілу ніч. В неділю раном було на площі С.-Б. яких 5000 осіб. В 2 год. площу очищено, що викликало багато негодування у приїзжих, які не здавали собі справи, що Здвиг — це дорога імпреза, на яку вільний вступ мають лише організовані вправляючі Соколи.

Інж. Дяків, як нічліговий референт, інформує подрібно, що нічліги були приготовані на 5000 приїзжих; подає докладно місця нічлігів. Через канцелярію С.-Б. перейшло і на нічлігах С.-Б. ночувало ок. 1800 осіб.

Касовий референт **Стебницький:** продано 7.270 білетів вступу на суму 4.871 зол., віддано на 222 зол., з датків прийшло 50 зол., окремо митроп. Шептицький дав 10 дол., І. Боберський прислав 40 дол. За відзнаки взагалі зібрано 2.198 зол. Готівковий оборот — 10.200 зол. (референт прочитав детально всі позиції), передбачується, що дефициту не буде, але й не буде доходу. Відзнаки роблені у фірмах Кузьмича та Собчика. Українська фірма була лише посередником, бо роботу віддала жидові. Подібно зробило ЕКО з інсталяцією мегафонів.

ВИНОВНИКИ СКАНДАЛУ.

Голова інж. Хроновят відчитав два обширні протоколи. Перший з них, п. Карпінського, стверджує, що „провокація ішла від самого ранка“ та що провокувала стрийська орхестра. А проте ніяких формальних застережень ніхто не зголошував. Голова здвигового Комітету чув теж, що „станиславівці бунтуються“. З невдоволеними розмовляв, ні на мить не припускав, що невдоволення, викликане чи то через незаспокоєні льокальні амбіції, чи через просте непорозуміння і незнання справи, може виявитись в отвертому бунті підчас вправ. Осередком бунту була **стрийська кольона,** — далі: кольони з Дрогобича, Ременова і Ланів к. Щирця. Протокол **інж. Благітки** покривається здебільша з протоколом п. Карпінського.

СЛІДСТВО.

Голова **Св. Хроновят** гостро пятнує бунтівничий виступ. Заперечує рішуче, наче би він, чи його перший або другий заступник знали вже рано про плян бунту. Ніхто до голови С.-Б. не підійшов і не перестеріг його, ніхто не шукав порозуміння. Слідство ведеться в усіх філіях і гніздах. Вислано приказ з низкою запитів, після слідства Старшина С.-Б. вжиє найрішучіших засобів проти винуватців. **У вересні відбудуться надзвичайні Загальні Збори С.-Б.,** на яких ціла Старшина С.-Б. зречеться мандатів.

ДИСКУСІЯ.

Після того присутні завдавали питання та забирали слово у дискусії. Промовляли: ред. О. Назарук („Нова Зоря“), ред. В. Мудрий („Діло“ двічі), дир. А. Палій (двічі), ред. І. Кедрин („Діло“), Б. Кравців („Вісті“), ред. М. Струтинський („Н. Час“), ред. М. Стахів („Гром. Голос“), один старший Сокіл, п. Костюк („Каменярі“), ред. Е. Яворівський („Наш Прапор“) і ред. Д. Паліїв („Перемога“).

Закінчили це пп. Карпінський і Хроновят. Конференція тривала від год. пів до 7-ої веч. до пів 12-ої ночі.

—o—

„Німеччина вчить“.

НЮ ЙОРК, 25. червня. (Вл. кор.). Нюйорські часописи ріжно подають свій погляд на німецьку мораторію заграничних зобовязань. Найдальше йде „Ню Йорк Сан“, яка каже, що Німеччина навчилась лекції від кого іншого, а тепер показує, що вона ще й інших учить. Коли інші держави почали відмовляти платити свої довги Америці, то Німеччина позволила собі на загальну відмову плачення довгів. Загалом — думає автор вступної статті — тепер прийшла мода відмовляти заплати, коли хто не може або не хоче. За тим іде також і нова мораль у міжнародніх взаєминах, якої ще дотепер не було. Єдина Финляндія дотримала свого зобовязання і заплатила свою рату на 15. червня і тому вона стоїть відокремлена, як дивачка „старого типу“ — кепкує „Сан“.

Олександер Гаркавенко здобув мистецтво Европи!

Великі змагання найкращих борців цілого світу за мистецтво Европи закінчились по сімох днях у Франкфурті над Майном 6. липня *блискучою перемогою незабутнього українця Олександра Гаркавенка*. Таким чином він придбав до мистецтва світу 1933 р. ще й мистецтво Европи 1934. р.

Як відомо, франкфуртський турнір розпочався відразу після берлінського за „Золотий пояс Німеччини" (10. травня). У Берліні випадково і несподівано для всіх виграв молодий німець Ганс Шварц. Гаркавенко зголосився після тої поразки до змагань проти майже 30 конкурентів, аби найскоріше зустрінутися зі Шварцом. Між іншими брав у них змаганнях також участь і відомий український змагун, відпоручник Тиміш Омельченко. Він не міг дорівняти своїм противникам і вийшов після перших шести зустрічей. Зрозуміла річ, що головним моментом турніру мала бути боротьба Гаркавенка проти Шварца. З німецького боку покладали великі надії на свого заступника. Він переміг усіх на чолі з б. мистцем світа, естонцем Яго, його земляком Петерсоном, негром заступником Північної Америки, Сікі, румуном Колевим. Залишався, як і в берлінському турнірі, Гаркавенко. Але на цей раз усі переконалися, що ще нема борця, який міг би дорівняти нашому. Після дуже цікавої, впертої боротьби протягом 76 хвилин *Гаркавенко поклав Шварца* і тим самим зліквідував нещасливий випадок у травні в Берліні. Тепер Гаркавенко готується до великого турніру за світове мистецтво цього року, що має відбутись у Берліні в осені. —Ж—

Без культури й освіти?

Волинь, 8 VII. 1934.

I.

Як повідомляла вже преса, міністерство внутрішніх справ затвердило децизію волинського воєвідського уряду про закриття „Луцької Повітової Просвіти". Здається, є таке саме рішення щодо „Просвіти" в Кремянці. Ліквідаційні збори луцької „Просвіти" вже відбулися дня 1. VII., і спеціяльна комісія розпочала ліквідацію т-ва. Очевидно, те саме буде й в інших повітах.

Таким чином українські культурно-освітні товариства на Волині перестали б істнувати як правно, так і фактично.

А щож далі?

Невже природня потреба освіти й культури, яку так сильно відчувають національно свідомі українські маси Волині, що „їм на імя майже — міліон", мали би бути викреслені із завдань часу? Отак ці маси й залишились би назавжди поза культурою й поступом?

Для кожного — здається — повинно бути сьогодні зрозумілим, що живий, здоровий нарід не може нагло спинитися у своому природньому рості до вищости й завмірати на мертвій точці.

А значить — він буде шукати собі світла та інших форм думання, відчування й чину. Лише де й якою ціною?

Ця власне обставина повинна зацікавити не тільки українське громадянство, але й ще декого. І тимбільше, що поза закритими „Просвітами" нема на Волині ніякого українського загального культурно-освітнього товариства, якщо місцевий „Союз Українок" (з централею в Рівному й кількома філіями по повітах) уважати за спеціяльно жіночу організацію вужчих завдань.

II.

Що змінилося з моменту повширення в діяльности й закриття „Просвіт" на Волині? Адже були такі, що робили їм просто диковижні політичні закиди. Чи з того часу припинився радянофільський рух? Чи молодь національно настроєна стала більше поміркованою? Чи припинилися політичні процеси? І чи взагалі настала якась політично-національна ідилія на „тихій Волинській землі"?

Навіть найбільші вороги закритих „Просвіт" цього не скажуть. Навпаки, всі ті, які вміють називати явища своїм іменем, признають, що в останніх роках, коли „Просвіти" стояли зачинені, відбулося на Волині найбільше радикально-комуністичних і націоналістичних рухів та найбільше великих процесів.

Отже „Просвіт" нема, а ті самі політичні явища є, і то у скріплених розмірах. Очевидно, закриття „Просвіт" у цьому напрямку нічого не дало, як і їхнє істнування на ці явища не впливало.

Далі. Природний національно-свідомий ріст молодшої ґенерації не спинився ні на хвилину і все йде вперед — лише нервовими кроками. Неістнування „Просвіт" цього руху не спинило, бо спинити не могло.

То може нема й потреби в „Просвітах", коли після їх смерти нічого не змінилося?

Ні. Українському народові належить на тому, щоби духовий ріст молодої ґенерації відбувався організовано, себто — методично й під проводом підготовлених педагогів і діячів, а не нікому незнаних проводирів з невідомими цілями й під невідомою рукою.

Тут і може бути поставлене серйозне питання: „Чи не більше нормально протікалоб сьогодні життя й дозрівання молодого українського покоління, коли би були істнували „Просвіти"? Бо... не булоб у душі цього покоління рани й гіркого почуття, а на шляху — ріжних спокус.

Маємо на увазі — анархізацію молоді, всесвітні дебоші, карні злочини і т. д. І власне там, де не стало ніякого культурного проводу. Кому це на користь?

А може українська молодь зріклася власного національного життя й пішла до інших, неукраїнських організацій культурно-освітнього характеру? Хіба кожний безсторонній спостерігач скаже, що ні. Поодинокі випадки ніхто не посміє узагальнювати.

Молодь іде в томуж напрямі, лише без проводу й через те дуже часто сходить на манівці та причиняє і свому громадянству й собі немало прикрощів, розчарувань та нових ран у душі.

III.

Все це підкреслює думку, що українська молодь, яка раз уже прокинулася національно й побачила світло, без цього світла не обійдеться і повинна мати свої культурно-освітні організації, які давалиб їй напрямок і охоронялиб від манівців.

„Просвіт" уже нема.

Але український нарід без культурно-освітніх організацій обійтися вже не може. Він уже повинен їх мати. Бо це є його природньою потребою.

Тому українське громадянство Волині повинно серйозно подумати про долю блукаючої сьогодні молоді й зробити все, щоби вона не була позбавлена духового світла, джерел культури й розваг.

Життя у свому ході міняє свої форми й ставить щораз нові вимоги. На культурно-освітньому полі в останніх роках зродилося чимало нових умовин і проблем. Очевидно, й форми та методи культурно-освітньої праці серед мас мусять бути у дечому змінені.

Маючи все це на увазі, волинська інтеліґенція повиннаб уже тепер зайнятися цим старим культурницьким питанням у нових умовинах і формах.

Час не жде. Молода ґенерація хворіє від незадоволеної духової спраги.

Зовох.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. ЛИПНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 50

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

V.

Холера. — Кватира в о. Пайкуша. — Поворот решток сотні Дідушка. — Рахунки і грошеві справи.

Супроти зазначеного вище розділу УСС на фронт і на зади, і мій побут ані при одних, ані при других, стало моє становище доволі трудне, оскільки йде про писання дальших споминів. Одначе я буду старатись якнайточніше зазначити те, що знаю лише з поголосок, що зібрав з документів, а що бачив на власні очі та чув на власні вуха.

Віддалення **Szent Miklos**, а радше Чинадієва (бо так називають селяни своє село у противенстві до мадярської назви) від Горонди невелике, поверх 20 км. Їдеться з Горонди через Мукачів. Дорога не належала до приємних. Зараз за Мукачевом у великій цегольні поміщений був холеричний шпиталь. При дорозі стояли великі меблеві вози, які служили до транспорту хорих. Цілі білі від вапна, як і біла була та частина дороги, та й частина залізничої дороги, що вела попри цегольню. Тут також із вагонів, що їздили, скидали хорих, щоб їх віддати до шпиталю, або вже мертвих сквапити в великій ямі. Прикрий та поражаючий був вид тої ями, куди скидали трупів! Її поливали нафтою та палили там увесь час. За час мого побуту в **S. Miklos**, коли тільки я їхав до Мукачева або з поворотом, в день або вечорами, вид представлявся мені все однаковий. Таксамо і між населенням села була холера. Тут також щепився я проти холери вперше.

Кватиру заняв я у священика Пайкуша, який писав себе по мадярськи **Pajkossy**. Одначе тип того священика був інший, як пароха з Горонди. Старий віком, ходив до духовної семинарії у Відні, де мав нагоду пізнати декого з галичан та знав про національний рух поза Карпатами. Радо вживав розговірної української мови. А його донька, хоч віддана за мадяра, що був надпоручником, говорила зі мною по українськи і навіть картала свого брата, укінченого теольоґа, коли він у розмові при мені заговорив часом по мадярськи. Відвідуючи гостинного пан-отця, вів я розмову про сучасний український рух. А на просьбу всіх прочитати їм дещо з нової української літератури, постарався я про декляматора „Розвага" та читав поезії Шевченка, Франка й інших. Одначе мусів поодинокі слова, звороти, фрази пояснювати їм, як не зрозуміли. Та все те було лише формальне. Надто налягло вже мадярське пятно на нашу інтеліґенцію, а також на моїх господарів, щоб викресати можна було якийсь сильніший вогонь. Вони зжилися з тим порядком та уважали, що так має бути, а не інакше.

Із собою забрав я Володимира Мосору, тоді десятника, та Катамая, але й вони не були постійно зі мною, лиш я їх уживав до звязку між Кадрою в Горонді і стрільцями в полі. Зараз таки прийшов тут на відпочинок сотник Дідушок із рештою своєї сотні і внаслідок цього стало навіть веселіше. От і велась розмова, було при кім прохарчуватись, а й не без того, щоб ми вечором не заграли часом у карти. Що на мене впливало, що я не ходив до спільної менажі, не знаю. Оскільки собі пригадую, раз було якесь більше святочне приняття, а тоді і я взяв участь у спільнім обіді.

Заки перейду до дальшого ходу подій, мушу зазначити, що тут, на новім місці постою, мусів я занятися зложенням рахунків за місяць вересень 1914 р. Хоч я сам не мав ніякого знання із військової рахунковости, то діло пішло мені досить легко, бо всі гроші в тому місяці були в моїх руках. Записки були на свистках, поодиноких картках, але остаточно можна було те все зібрати і зложити в один образ. Не на військових друках і зовсім не по припису, але дня 18. жовтня 1914 р. я був зі всім готов і весь той акт вислав тоїж днини на адресу зап. кур. 35. п. обор. кр., який був тоді в **Igló**. Одначе не знаючи, звідки побиратиму дальше гроші, — а видатки йшли, бо тепер поодинокі команди поодиноких відділів, маючи за собою сумний досвід сотень Дідушка та Семенюка, звертались до мене по гроші — вислав я також до військової команди Львів домагання, щоб на мої руки прислали гроші у відповідній до числа мужви скількости. Грошей тих я не дістав, але й під цим оглядом відносини уложились зовсім інакше в дальшій будучині.

(Далі буде.)

Участь жінки в українському письменстві.

РЕФЕРАТ П-НІ КАТЕРИНИ ЧАЙКОВСЬКОЇ, ВИГОЛОШЕНИЙ НА УКРАЇНСЬКОМУ ЖІНОЧОМУ КОНГРЕСІ В СТАНИСЛАВОВІ.

II.

Петербурська „Основа“ і перша видатна українська письменниця. — Марко Вовчок. — Характеристика її творчости. — Ганна Барвінок. — Олена Пчілка.

Взагалі не ходить мені про те, щоби в свому рефераті представити всі прізвища й твори з обсягу жіночої творчости, бо це забрало би нам дуже багато часу і дало би стільки назв, осіб і творів, що ми згубились би серед них, бо як я вже згадала, українські жінки дуже показно і достойно виступили в нашому письменстві.

Перегляд всієї по можливости жіночої творчости дає нам вистава книжки жіночої творчости, улаштована Організ. Комітетом Конгресу, яка, власне, наглядно й чудово ілюструє цю творчість.

Я хотіла би представити тут, що саме внесла українська жінка до рідного письменства, якими скарбами збогатила вона нашу літературу в особах своїх найбільше видатних і найбільше типових представниць.

Після виступу в літературі жінок з Великої України в 40 роках XIX. століття, наступає довга перерва. Причиною була загальна для української літератури реакція 50-х років, коли слово українське ледви могло дихати.

У 60-их роках приходить трохи пільги; 1858 року повертається з заслання Шевченко, пізніше повстає „Основа“ — журнал, що гуртує коло себе і старих письменників 40-вих років, а також і пізніших — молодих.

У цьому часі появляється і письменниця, твори якої були серед українців, а навіть і серед чужих найбільше популярні та здобули собі загальне признання.

Один із пізніших наших істориків літератури (Олександер Барвінський), говорячи про діяльність письменників, згуртованих коло „Основи“, так характеризує появу цієї письменниці на літературному полі:

„Зпоміж того молодого покоління являється на овиді українського письменства ясна зоря, неначе метеор, що блиснув ярким сяйвом і здобув собі широку славу під прибраним іменем“.

Цією зорею була Марко Вовчок, виступ якої був такий тріюмфальний і яку так щиро привітали не лише свої, а навіть і, дуже скупа на похвали для української творчости, критика російська.

Марко Вовчок розпочинає своїм виступом ту добу жіночої творчости в українському письменстві, в якій наші жінки, забравши раз голос в цій ділянці, не покидають її, а розвивають усе глибше та ширше і будуть і надалі нарівні з чоловіками збогачувати скарбницю нашої літератури.

Якої великої міри був талант Марка Вовчка, бачимо хочби з того, що сам Тарас Шевченко називає її своєю донею, наступницею своєї думи і ставить її нарівні зі собою.

Пишучи в часі найтяжчого суспільного лихоліття, яким було кріпацтво, Марко Вовчок присвячує всі свої письменницькі сили та хист на те, щоби показати людям, що й цей найменший брат-кріпак теж має душу і тяжко страждає під гнітом старшого брата.

Вона оповідає в своїх незрівнаних оповіданнях про недолю жінки-кріпачки, над котрою було ще більше нагоди знущатися саме через те, що вона жінка.

Скільки кривд, горя, нещастя й тихих сліз представляють нам героїні Марка Вовчка в своїх оповіданнях, бо власне у Марка Вовчка завше оповідає та сама особа, що пережила це лихо, або дуже близька до цього, а ніколи сама авторка. Від цього оповідання набирають ще більше простоти і безпосередньости, так що хоч у них переважно нема в словах оповідаючого бунту проти неволі, а все тиха скарга на безнадійно сумне життя, або зневажене почування, то всеж вони викликали у читача найбільше обурення й безоглядний протест проти цієї форми знущання над ближнім. Марко Вовчок не гремить, не проклинає, навіть не нарікає. Вона тільки живописує, але в такій формі й таким словом, що це сягає найглибше і найдальше. Вона, власне, є тим „кротким пророком і обличителем жорстоких людей неситих“. Про мову її творів Куліш сказав, що: „М. В. випив весь сок і запах із квітів української мови“, а Тарас Шевченко сказав просто: „він один (М. В.) знає нашу мову“.

Кращих і більших свідоцтв не треба, щоби сказати, якої висоти літературної творчости досягла ця жінка.

Героїні М. В. це люди буденні, вони не мають якихось надзвичайних вимагань чи переживань є це все представниці загалу, що страждають, як кожна інша, але оповідає сьогодні власне вона, а завтра буде це робити інша про те лихо, що злучує їх в одну страждаючу істоту і власне через те оповідання їх усіх разом стають таким могутнім протестом проти кріпацтва.

Окремо спиняюся на постаті М. В., бо й стоїть вона окремо від своїх наступниць вже хочби тому, що темою її творів було переважно кріпацтво, до якого вже не вертаються її наступниці, а також і способом писання.

Найближче до М. В. перш за все в часі, а також і способом оповідання дієвої особи, стоїть Ганна Барвінок, дружина Куліша.

Ганна Барвінок прямувала все своє життя дорогою правди і аж до смерти (1911 рік) залишилася вірна собі.

У своїх оповіданнях вона говорила про родинне життя, а в ньому займала її передовсім жіноча недоля, яку вона своєю вражливою жіночою душею відчувала глибоко й правдиво, а тому її твори дійсно можуть бути цінним матеріялом для зрозуміння душі жінки-селянки.

Вона оповідає про своїх героїнь так, що про неї звичайно казали: „Слово, мов тобі з уст вийняла“. Ганну Барвінок наша критика назвала одноголосно поетом жіночого горя та бідування.

Твори М. В. та Г. Б. були надруковані у багатьох наддніпрянських і наддністрянських журналах і мали величезний вплив на розвиток усього українського жіноцтва.

Обидві ці письменниці писали переважно про недолю жінки, беручи її як частину загально-суспільного питання. Тільки після них приходять письменниці, що порушують у своїх творах усі сторони життя українського, як родинного, так і громадсько-національного характеру.

У творах пізніших наших письменниць відбивається все життя народу українського і тепер уже нема такої ділянки життя, в якій не забрала би голосу і жінка через свою активну участь у письменстві.

Розпочинається цей час появою двох видатних жінок, що були одночасно знані зі своєї діяльности як письменницької, так і публіцистичної та громадської. Є це з одного боку Олена Пчілка, з другого — Наталія Кобринська.

Вони були власне, якби тими моторами, що вправили в рух всі приховані досі інтелектуальні сили української жінки, вони обидві заходяться коло видання першого жіночого альманаха „Перший Вінок“, що виходить 1887 р. під загальною редакцією Франка і гуртує біля себе аж 18 українських письменниць зі всіх українських земель.

У цьому альманасі находимо поезії, повісти і статті характеру публіцистичного, а також з ділянки нашого фолькльору.

Взагалі зміст цього першого жіночого альманаху визначався досить ріжнородним, свіжим і добре дібраним матеріялом.

Щож торкається діяльности цих письменниць на полі нашої літератури, то треба сказати, що обидві вони причиняються до її збогачення своїми творами.

В літературному надбанні Олени Пчілки маємо поезію, белетристику і драматичні твори, а пізніше і публіцистичні.

У своїх творах вона найбільше підкреслює патріотизм та національну свідомість як чинники великої ваги в громадському житті. Одна з героїнь її першої поеми (Олена Козачка) так каже до коханого чоловіка, що зрадив її в коханні:

„Не кляла я тебе за ту у коханні зраду, а клястиму, як зостанеш у війська позаду“.

Того роду думками Олена Пчілка впливала на розвій молодого покоління й загартовувала його до боротьби у тяжкому житті української дійсности. Вплив її і зреалізування напрямку найкраще бачимо на доньці її, найгеніяльнішій нашій поетці — Лесі Українці.

Катерина Чайковська.

ПРАВНІ ПОРАДИ.

Новий кодекс про зобовязання.

III.

ВІДШКОДУВАННЯ.

Відшкодування є це означена грошева квота, яку на основі договору платить одна діюча особа другій тому, що не виконала договору взагалі або не додержалась точно означеного речинця. І тому діючі особи заздалегідь означують висоту відшкодування, щоби на випадок невиконання договору не тягатись по судах і судовими процесами доходити своєї шкоди. Довжник не може відступити від договору після заплати відшкодування, але мусить заплатити вірителеві і відшкодування і виконати договір. Відшкодування належиться вірителеві, хочби він навіть не зазнав ніякої шкоди. Віритель може домагатися теж вищого відшкодування, але тоді мусить зречися вже умовленого відшкодування. Надмірно високе відшкодування може суд на домагання довжника знизити (статті 82—85).

ВІДСОТКИ.

Відсотки це грошева винагорода за користування чужим капіталом. Відсотки платить довжник тільки тоді, коли до заплати зобовязався при заключуванні договору, або закон чи звичай накладають на нього цей обовязок. Коли не означено висоти відсотків при заключуванні договору, тоді віритель може домагатися заплати відсотків у законній висоті.

При договорах, заключених не довше ніж на пів року, довжник має заплатити відсотки з долини за шість місяців, при договорах коротших, ніж на пів року, при заплаті капіталу.

На основі закону про лихву з 1932 р. віритель може домагатися найбільше 12 проц., а банки 9 і пів проц. річно. Для гіпотечних довгів закон з 1933 р. знизив відсотки до 6 проц. річно (цей закон не відноситься до вірительностей державного скарбу, державних банків, громад, щадничих кас, гіпотечних банків і кооператив). Крім того роземчі уряди можуть обнизити відсотки хліборобам до 4 і пів проц. річно (закон з березня 1933 р.).

Коли відсотки, устійнені договором, перевищають законні відсотки більш на дві одиниці (прим. законні 10, а договірні 12 проц.) і на прохання довжника віритель не хоче їх обнизити, тоді довжник має право виповісти свій довг на шість місяців скорійше і заплатити його до цього часу враз із договірними відсотками. Таким чином закон дає змогу довжникові розвязатися з тим вірителем, який за високими відсотками нищить його матеріяльно.

Законні відсотки сягають тепер 10 проц. річно. Їх платить довжник вірителеві тоді, коли відсотків не означено при договорі або коли закон накладає їх заплату. Законні відсотки належаться від дня платности. Коли його не устійнено, тоді від дня домагання заплати.

ВІДСОТКИ ПРОВОЛОКИ.

Коли довжник не сплачує свого довгу, має платити вірителеві відсотки, устійнені в договорі або законні від дня платности довгу.

Відсотки проволоки платить довжник і тоді, коли дійшло до проволоки без його вини і хоча віритель не має ніякої шкоди. Коли віритель має втрату, може крім відсотків проволоки домагатися ще відшкодування.

ВІДСОТКИ ВІД ВІДСОТКІВ.

Відсотку від відсотків можна домагатися щойно тоді, коли з причини незаплати внесено позов до суду.

Коли довжник добровільно заплатить відсотки не може домагатися звороту або їх зачислення до довгу, хочби навіть такі відсотки не належалися. Далі пропадають ті заплачені відсотки, коли довжник при скорішій сплаті довгу не домагається їх звороту (стаття 80).

Відсотки передавнюються після 5-х років.

* * *

ТАРИФА ДЛЯ КОМИНЯРІВ У ЛЬВОВІ

Від 1. жовтня 1933 р. обовязує у Львові така тарифа для коминярів:

1. Найвища оплата за оглянення комина і нових огнищ та написання своєї опінії: у партеровім домі — 0.35 зол., в одноповерховім домі — 0.40 зол., в двоповерховім домі — 0.60 зол., в триповерховім домі — 0.65

зол., в чотироповерховім домі — 0.90 зол., в п'ятьповерховім домі — 1.— зол., в шістьповерховім домі — 1.10 зол.

II. Найвища оплата: за одноразове вичищення 1) коминів і проводів з печей та кухонь: у партеровім домі — 0.30 зол., в одноповерховім домі — 0.35 зол., у двоповерховім домі — 0.40 зол., у триповерховім домі — 0.50 зол., у чотирьохповерховім домі — 0.55 зол., у п'ятьповерховім домі — 0.60 зол., у шістьповерховім домі — 0.65 зол.,

2) коминів і проводів з кухонь у гостинницях, касарнях, монастирях, виховних заведеннях, школах, бурсах і шпиталях — 0.80 зол.;

3) коминів у ріжнородних промислових, пекарських і масарських підприємствах та фабриках вилиз: у партеровім домі — 0.80 зол., у поверхових домах — 1.— зол.;

4) фабричних коминів 8.— зол.;

5) підземних проводів і фабричних кітлів до 30 $м^2$ від 1 м. — 2 зол., понад 30 $м^2$ від 1 м. 4.— зол.;

6) коминів центрального огрівання без огляду на висоту з кітлами понад 4 $м^2$ — 3.50 зол.;

7) проводів підземних і надземних центрального огрівання з кітлами понад 4 $м^2$ — 4.— зол.;

8) комина промислових заведень, установ і т. п. та центрального огрівання з кітлами понід 4 $м^2$ — 3.50 зол.;

9) комина центрального огрівання з кітлами нижче 4 $м^2$ — 1.50 зол.;

10) відхід коминів зі затканням дір за кожний метер — 0.15 зол.;

11) за розібрання, вичищення, заліплення дір кітлом залізної печі — 0.60 зол.;

12) спеціяльної стальпереної печі 1.50 зол.,

13) кафлевої печі з а) трьома проводами — 2.50 зол., б) п'ятьма проводами — 3.50 зол.;

14) англійської мурованої, кафлевої та бляшаної кухні а) з одною братрурою — 0.25 зол., б) з одною братрурою і кітлом або без кітла з двома братрурами 1.30 зол.; в) з двома братрурами і кітлом 0.35 зол., г) з двома братрурами, кітлом і пекарською піччю — 0.50 зол.;

15) комбінованої кухні з кафлевою піччю 0.70 зол.;

16) кухні ресторанів, каварень, виховних заведень, монастирів, касарень і шпиталів 0.90 зол.;

17) великої кухні з кількома вогнищами 3.— зол.;

18) лазнички огородженої деревом, вугіллям з кітлом — 0.40 зол.;

19) великих чавунних або кафлевих кухонь, випалюваних вугіллям і деревом та кухонь комбінованих (віденська система) — 0.80 зол.;

20) кітлів до варення у казармах, промислових пральнях і т. д. — 0.50 зол.

III. Найвища оплата за інші чинности, а саме:

1) усування гнізд з циліндрових коминів 3 зол.;

2) випалювання комина з матеріялом — 0.80 зол.;

3) випалювання комина без матеріялу — 0.40 зол.;

За чищення проламних коминів платиться подвійно. На спеціяльний поклик негайно вичистити кухню або лазничку тому що ушкоджено комин, але не з вини коминяра платиться 50 проц. більше. За чищення коминів, кухонь, печей на домагання мешканців перед год. 6-ою вранці платиться 50 проц. більше. Комини кухонь треба чистити 12 разів на рік, коли постійно палиться і вживається; у противному випадку треба вичистити сім разів до року. Коминяр обов'язаний носити зі собою контрольну книжечку, тарифу і легітимацію корпорації коминярів.

ЧИЩЕННЯ КОМИНІВ НА СЕЛІ.

Сільські ліплені комини може чистити сам господар: зимою що 6 тижнів, а в літі що 3 місяці. Комини муровані мусить чистити коминяр. Тарифу за чищення коминів по селах устійнює в кожнім повіті староство.

Подяка.

Оцим почуваюся до обов'язку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „КАРПАТІЯ" у Львові за скоре і без зайвих труднощів виплачення повної обезпеченої суми по мому батькові, бл. п. о. Зенові Дудинському, пароховї в Межигірцях п. Галич, який, на жаль, лише дуже короткий час перебував в обезпеці.

Скоре й акуратне виплачення обезпечення уповажнюю мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „КАРПАТІЯ" у Львові — найширшим кругам української суспільности.

Межигірці, дня 5. червня 1934.

44 **Любомира Дудинська.**

Зміна команданта американської фльоти.

НЮ ЙОРК, 25. червня. (Вл. кор.). В часі постою американської фльоти на водах Гадсону прийшла важна переміна в команді. Сьогодні зібрались моряки прапорового воєнного корабля „Пенсильвенія", щоб послухати денного розказу. Після того адмірал Селлерс, дотеперішній командант фльоти, всів на малу лодку, відплив від свого прапорового корабля на сто стіп, став на „позір", приложив два пальці своєї правої руки до дашка шапки на знак прощання, а тоді загреміли гармати і віддали 17 стрілів. Зараз після того загреміло 17 стрілів з корабля „Каліфорнія", з яким прощався другий адмірал, Йосиф Рівс, який обіймає команду цілої фльоти по уступленні Селлерса. Новий командант приймав учора на кораблі „Каліфорнія" нюйорського кардинала Гейса, який прийшов віддати йому візиту, зложену попереднього тижня Рівсом з нагоди прибуття до Ню Йорку. Кардинал Гейс затримав ще дотепер свою воєнну гідність католицького єпископа армії Злучених Держав і тому адмірал опроваджував його по всіх закамарках корабля, від споду аж до покладу.

На освітньо-виховні теми.

Не занедбуймо сільської дітвори в часі вакацій!

Вакації — час відпочинку для шкільної дітвори й молоді, яка в тому часі має набрати свіжих сил до дальшої науки з новим шкільним роком. Такий відпочинок належиться в першу чергу молоді з міст, яка 10 місяців сидить у вогких мурах шкільних будинків, живе в затушних хатах, дихає тяжким і занечищеним воздухом. Тому виїзд міської дітвори на свіжий воздух на село чи в гори — це дійсно річ не лиш побажана, але й конечна. Міська молодь у часі вакацій мусить справді випочати „умово", а тіло скріпляти „фізично". Тоді на бік іде шкільна книжка — а на чергу приходять такі вакаційні благодати як: прогульки, купелі, фізична праця в полі, забави на вільнім воздусі, а у слотні дні — кімнатні забави та ріжнородні гри (шахи, варцаби, доміно) і читання книжок.

Це відноситься до дітвори й молоді міської. А погляньмо тепер на сільську шкільну молодь і дітвору! Для неї вакації в такому вигляді, як їх розуміє дитина міська, не істнують. Вона цілий рік має свіжий воздух, має багато (аж може за багато) руху на свіжому воздусі, віддається своєрідним забавам чи іграм у святочних днях, — але недостає їй одного — відповідного умового заняття. Хоча шкільна обов'язкова наука мусить з природи речі заабсорбувати дитячий ум, то все ж таки ця умова експанзія не така виснажуюча, як у дитини міської. Тому час вакацій треба би сільській дітворі й молоді відповідно уприємнити й получити корисне з приємним.

Якуж корисну розривку, яке приємне заняття підшукати для сільської шкільної дітвори на час вакацій?

Даймо тій дітворі в руки *цікаву книжечку до читання*, якої вона не бачить у цих 10 місяцях шкільної науки, бо хоча є розпорядки, щоби в кожній школі була дитяча бібліотека, та — на жаль — дуже мало є в нас таких шкіл, де були б такі бібліотеки, а коли де і є вони, то книжки, з яких вони складаються — для нашої дітвори або чужі духом і мовою, або зовсім нецікаві змістом. Учительство наше чомусь мало цікавиться справою позашкільного читальництва сільською дітворою, а для учительства чужого ця справа зовсім байдужа.

Щож робить сільська дітвора і молодь у часі вакацій?

Її заняття малощо ріжняться від тих, які вона виконує і в часі 10-місячної науки. Вона здебільша пасе худобу на пасовиськах чи толоках або стернищах. Не маючи нічого, що її моглоб корисно заняти, дітвора придумує всякі збитки та пусті забави, які часом переходять у сваволю, з чого нераз виходять ріжні шкоди.

А знову та дітвора, що залишається дома пильнувати господарства, коли старші заняті в полі жнивами чи сінокосами, таксамо здебільша не має чим путнім занятися. І вона теж заводить часами такі забави, від яких усе господарство, а часом і ціле село йде з димом...

Якжеж тому зарадити? Тут одинока рада: дати дітям і молоді в руки *добру і цікаву книжечку;* тоді не буде на пасовиськах сваволі і в селі не буде нещасть. І пастушки певно краще вважатимуть на худобу, як тоді, коли з нудьги хапаються збитків і сваволі, або лізуть у чужий сад, лишаючи худобу самопас. І ті діти, що залишились по хатах, не будуть бавитись сірниками, коли будуть читати займаючу книжечку.

Опасенна думка — закладати по селах на час літніх робіт *дитячі садки*. Та — на превеликий жаль — не всі ще зрозуміли у нас цю благодать а там, де її вже зрозуміли, маємо аж надто часто труднощі з дозволом на ведення таких садків. У таких садках, як знаємо, не лиш дітвора у дошкільному віці, але також шкільна дітвора находить під доглядом вишколеної провідниці відповідні заняття і вчиться хосенних річей.

Тому наша інтеліґенція з міст, яка проводить вакації на селі, повинна допомогати селянству при закладанні дитячих садків та зясовувати несвідомим ті гарні цілі, які такий садок для виховання молодого покоління приносить.

Так само і гасло, кинене „Просвітою" у справі творення по наших селах окремих *Парохіяльних Бібліотек для Дітей*, повинні реалізувати у часі вакацій наші інтеліґенти зі священичих родин, які переводять вакації в домі батьків на селі. Не завжди старенький парох має спромогу занятись заложенням такої бібліотеки, він часто не знає, куди звернутись за потрібними книжками і не орієнтується, які саме книжки підходять для дітвори. Все те мусять зробити ті, що мають багато часу і не мають ніякого іншого заняття в часі ферій.

Дитяча парохіяльна бібліотека сповнить для сільської дітвори шкільної в часі вакацій велике завдання: бо дасть їй духовий корм та поширить її світогляд, зв'яже сильним вузлом духової спільноти дітвору з духовним провідником села, через що піднесеться його авторитет серед молодого покоління. Така бібліотека стане мостом духової сполуки через дітей з родинним домом священика, бо родина і церква — це нині два головні осередки виховання молодого покоління.

Книжечок для дитячих бібліотек є вже у нас доволі, є в чім вибирати! За невеличку суму грошей можуть мати діти що читати цілі вакації. При доборі книжечок для сільської дітвори треба уважати на те, щоби книжечки були легенькі змістом (казки, байки, оповідання історичні, сміховинки), а найважніше — щоб були *ілюстровані*. Книжка без ілюстрацій не цікавить дитини. Про це слід при доборі книжечок пам'ятати. Чим більше образків матиме книжечка — тим радніше буде за нею побиватись сільська дітвора!

Але чи тільки книжками можна заняти дітвору? Виходять у нас три дитячі журнали („Світ Дитини", „Наш Приятель", „Дзвіночок"). Кожне з цих видавництв має на складі досить старих чисел з попередніх років, які радо відступить по зниженій ціні при гуртовім закупі. От і є що читати дітям у часі вакацій! Треба лиш, щоби хтось цим занявся — зібрав гроші на ту ціль, підібрав відповідні книжечки чи зкомплетовані журналики, вислав на них замовлення до Львова, а по опровадженні роздав це все між дітвору.

Хто їде з міста на село на вакації, повинен купити відповідних книжечок і журналиків, бо за них зможе скорше, як за гроші, „купити" від сільської дітвори: ягоди, рибу, гриби, цвіти, які вона збирає і несе для „панів з міста". В той спосіб сповнять наші літники велике культурне діло та причиняться до поширення читальництва серед сільської дітвори.

Для парохіяльних дитячих бібліотек є ще одна добра нагода рік-річно збільшати запас книжечок, бо, крім купна відповідних нових

читачої літератури, можна передплачувати „*Діточу Бібліотеку*", яку видає видавництво „*Світ Дитини*", (Львів Зіморовича 3.) шляхом передплати щомісячними випусками. За пять золотих на рік найде 12 книжечок, кожна незвичайно цікава та багато ілюстрована.

Та це вже на дальшу мету, а мені йде в першу чергу про те, щоби не змарнувати цьогорічних вакацій. Тому старався я бодай у головних основах порушити цю актуальну справу, щоб нею зацікавити всіх тих, що їдуть з міст на села й заохотити їх до сповнення того гасла, що є заголовком цієї статтейки.

Не занедбуймо сільської дітвори й молоді в часі ферій і даймо їй у руки цікаву книжку. Нехай молодь наша не дичіє, нехай не нидіє у безділлі, але нехай розвиває свій інтелект, нехай збогачує своє знання й набирається національного духа. Книжка не зіпсує дітям вакацій, а навпаки — зробить їх незвичайно милими, головно у сліпні дні. Кожна нова книжечка, прочитала сільською дитиною — це нова перлина в скарбниці її серця, це ясний жмут світла на шляху її молоденького життя.

Антін Мельниченко.

Наради над двома пактами.

ЛЬОНДОН, 10. 7. ПАТ. „Таймс" твердить, що в учорашніх балачках представники Франції зясували подрібну систему пактів взаїмної помочі, висуваючи проект двох пактів:

1) Пакт у справі Східної Европи; до якого належали би Німеччина, Польща, Чехословаччина, три балтійські держави та СССР.

2) Пакт у справі Середземного Моря, до якого належали би Італія, Туреччина, Греція та балканські держави.

Сиґнатарі тих обох пактів із сиґнатарями льокарнського пакту мали б опісля підписати ґенеральний акт, який вязав би ті пакти з постановами Ліги Націй. СССР приступив би так до льокарнського трактату та доповнив би европейську систему безпеки. Франція була б ґарантом пакту взаїмної помочі на Сході та на Середземному Морі.

Одначе „Таймс" стверджує, що з огляду на середземноморський пакт Італія виявила також резерву, як Вел. Британія супроти всяких комбінацій, що поширюють британські зобовязання поза рямці Льокарна.

ЛЬОНДОН, 10. 7. ПАТ. Сьогоднішні раніші балачки тревали півтретя години. Форін Офіс видав такий комунікат: Приятельські франц.-англ. балачки, що покінчилися нині рано в Форін Офісі, дали нагоду обом урядам оцінити тані точки, передбачені в справах, заторкнених у дискусії. Справи ці торкалися французьких предложень дотично додаткових засобів взаїмної безпеки у Сх. Европі, а також будучнеї морської конференції, яка має відбутися у 1935 р. У звязку з останньою справою мін. Пєтрі продовжить свій побут у Льондоні на кілька днів. У раніших балачках у Форін Офісі брав участь мін. Пієтрі та перший льорд адміралтеції Ерес Монсел. Речинець дальших балачки в морських справах ще не визначений.

ЛЬОНДОН, 10. 7. ПАТ. Нині рано мін. Барту та Масілі відвідали Гендерсона в його приватнім мешканні. Там мали наради, потім мін. Барту з амб. Корбіном і Лежером, ґен. секретарем м-ства закордонних справ вернулися до Форін Офісу. Сюди вебабом прийшов і Пієтрі, щоби далі вести балачки. Нинішні раніші балачки торкалися мабуть спеціяльно справ, звязаних із розброєнням і безпекою, заґарантованою пактами взаїмної помочі. В год. 13. Болдуін видав сніданнє в честь французьких гостей.

Журналісти в міністерствах.

ТОКІО, 10. 7. ПАТ. Новий японський кабінет увів новину, покликуючи на становища секретарів поодиноких міністрів представників преси. Досі іменували 7 журналістів.

Помер побідник з-під Ліманови.

БУДАПЕШТ, 10. 7. ПАТ. Помер тут у поважному віці ґен. Дезидерій Мольнар, командант ґрупи австро-угорської армії, яка рішила битву біля Лімановн в 1914 р. і так урятувала Краків від облоги російською армією.

Кого з українців вивезли до Берези Картуської?

Польська преса повідомляє з Варшави, що згідно з автентичними вістками до Берези Картуської в найблизчих днях вишлють понад 200 арештованих. У цьому числі є около 130 **осіб української національности**, около 40 членів Обозу Народ. Радикального та споріднених орґанізацій і около 40 комуністів.

Транспорти з поодиноких воєвідств є тепер у дорозі. **Із станиславівського воєвідства до ізоляційного табору в Березі Картуській відставили 28 осіб, у цьому 9 зі Станиславова, решта з повітів.** Між інтернованими є один комуніст, Майлех Лєф зі Станиславова, а інші це „переворотові" українські діячі. **Між вивезеними є Михайло Савчук, адв. аплікант і його брат Дмитро Савчук, службовець „Рідної Школи", Осип Грицуляк, студент медицини зі Станиславова, Король і Миговим, директори Союзу Українських Кооператив у Калуші.**

Стрийська поліція відставила 7. липня до станиславівського воєвідства 8. приде ржанних у стрийських арештах. Зі Станиславова відставлять їх до табору в Березі Картуській. Із стрийського повіту було чотирьох: інж. Микола Кравців зі Стрия, адв. аплікант Гринь Барабаш і студент Микита Опришко з Конюхова, Вол. Тимчій з Грабівця Стрийського. Із жидачівського повіту: Іван Мриголод студент, Микола Бігун службовець зі Журавна, Степан Мочульський з Миколаєва н. Дн. і Андрій Данчук з Назітич.

По дорозі до транспорту долучили кілька осіб із долинського повіту, м. н. адвок. кандидата д-ра Горбового з Долини.

Великий політичний процес у Станиславові.

Десятий день процесу.

ДАЛЬШІ ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

Сьогодні зізнають дальше прокураторські свідки.

Перший зізнає **Теодор Мирош** на обставину, що підс. Чорній виробив посаду в харчівні „Анкора", бо в домі Чорної була біда; свідок катеґорично заперечує, що був нареченим Чорної.

Св. Павло Ладика зізнає на обставину, що підс. Явнич звертався до нього позичити йому коц на проґульку; свідок йому не позичив коца, бо свого не мав.

Св. Мирослав Яцків зізнає, що, будучи ще в школі, підс. Явнич втягав його до пласту; одначе свідок не записався.

Св. Йосиф Ящишин, постер. зі Зборівщини, зізнає, що Явнич був рухливою людиною в селі й орґанізував молодь.

Св. Бронислав Белявський, поліц. аґент, зізнає, що переслухував підс. Чорну у Львові і що вона потвердила при зізнаннях, що Онишкевич сказав їй написати слово: Приказ.

Підс. Чорна до очей перечить свідкові і згадує про ті погрози, які кидав їй комісар Ліш у Львові.

Зрештою св. Белявський зізнає, як в акті обвинувачення.

Підс. Петрочук зазначує, що свідок при його переслуханні замахнувся на нього сокирою, яка була в наплечнику підсудного. Свідок цьому перечить, зазначуючи, що переслухував підс. при свідках і чогось подібного не міг хіба при свідках зробити.

Св. Кароль Червінський, поліц. агент, зізнає про переведення наочних оглядин у Львові з підс. Петрочуком на гол. двірці.

Після переслухання вичислених свідків відчитано ще акти поліц. доходжень.

Продовження розправи завтра.

Трояновський надїється скорої торговельної умови.

НЮ ЙОРК 25. червня. (Вл. кор.). Вчора відбувалася в Ню Йорку кулачна боротьба світового чемпіона Карнери з новим чемпіоном, Бером, який переміг Карнеру. З цієї нагоди поприїздила до Ню Йорку майже вся американська знать, що лише могла вирватись від своїх обовязків. Прибув і совітський амбасадор Олександер Трояновський. Ґазетні репортери засипали його ріжними питаннями, а він пробував по можности на всі відповісти. „Чи ви надієтеся війни з Японією ще цього року?" — питає один. „Ні, не буде війни" — відповів Трояновський. „А як з торговельними взаєминами між Америкою і Совітами" — питає другий. На це большевицький посол сказав покликати директора Американського Експортового й Імпортового Банку, заложеного для майбутнього наладнання кредитів між Америкою і Совітами та при його помочі дав таку відповідь: „Взаємини залежать від наладнання претенсій обох країв до себе. Над тим саме ведуться тепер переговори. Вони будуть покінчені за яких два місяці. Тоді буде підписаний торговельний договір." Присутній при розмові конґресмен д-р Сирович, який відвідав Радянщину на запрошення тамошнього уряду і стоїть в близьких взаєминах з радянськими кругами, сказав таке: „Коли Літвінов не наладнає цього питання з амбасадором Буллітом, то президент Рузвельт готов наладнати його з Трояновським у Вашинґтоні". На це Трояновський усміхнувся і притакував.

Відгомін атентату у большевицькому консуляті.

14 МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ ПЕРЕД СУДОМ ПРИСЯГЛИХ У ЛЬВОВІ.

Третій день розправи.

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ.

У вівторок, 10. липня ц. р. закінчено переслухувати підсудних.

Підс. Юліян Заблоцький, студ. теольоґії, до вини не признається. До ніяких тайних орґанізацій не належав, бо нездужає тяжко на сухоти.

Підс. Іван Захарків, ґімн. абсольвент, до вини не признається і відкликує всі свої зізнання, складені на поліції і в суді, якими обтяжив інших підсудних.

Підс. Лев Іван Гуменний до вини не признається. До ніяких тайних орґанізацій не належав. Відкликує свої зізнання, якими обтяжив інших підсудних.

Підс. Богдан Лаврівський та **В. Сахрин** зізнають, що до ОУН не належали. Підтверджують свої зізнання, складені у слідчого судді, якими обтяжують деяких підсудних.

ЗАЯВА ПІДСУДНОГО І КАРА ТРИБУНАЛУ.

Після питань д-ра Л. Ганкевича до підс. В. Сахрина почав обор. д-р Тенцер питати по польськи щераз підс. Маєвського, який тим разом уже відмовляв. Після кількох питань предсідник перервав розправу на кілька хвилин, щоби дати короткий відпочинок. Саме тоді встав підс. Дмитро Мирон і склав коротеньку заяву, якої серед метушні ніхто не чув тільки урядовий стенограф записав ось що Це ганьба, що українська палестра ставить до підсудних питання по польськи. Трибунал негайно удався на нараду і предсідник оголосив рішення, що підс. Мирона карає триденним відокремленням у вязниці за образу цілої лави оборонців.

ЗІЗНАНЯ СВІДКІВ.

Св. Ян Роговський, поляк, давніше професор філії держ. ґімназії з українською мовою навчання у Львові, а тепер директор VIII. польської ґімназії. Незаприсяжений зізнає згідно з актом обвинувачення. Обтяжує майже всіх підсудних, які ходили до філії держ. ґімназії. Каже, що тільки молодь у нижчих школах прихильно відносилася до нього. Зате молодь вищих кляс ставилася здебільше ворожо. Ця ворожість до свідка мала виявлятися в іронічних усмішках та дотинках підчас польської історії. Для ілюстрації своїх зізнань каже, що підчас викладу з історії про різню в Умані та вбивство Ґонтою своїх дітей підс. Гайвас мав кинути оклик: Salus rei publicae, suprema lex esto. Дальшим доказом ворожого відношення підс. Гайваса до свідка мав бути поведений підзор...

ник історії, який немов для демонстрації підсудний клав на лавці. На питання обор. д-ра О. Марітчака і д-ра С. Шухевича виявляється, що тим подертим підручником була навіть загальна історія, а не Польщі. Тому то, зізнає далі свідок, на його домагання підс. Гайваса усунено з гімназії. Каже, що старша молодь бойкотувала не тільки вироби державного тютюневого монополю, але теж одного ученика, який курив папіроски. Цей учень опісля жалівся перед свідком на бойкот своїх товаришів. Свідок обговорює довше поведінку підс. Лемика, Маєвського, Безхлібника, а далі Петеша, Гуменюго і Захаркова, зізнає про бойкот державних свят обкидання портрету президента яйцями, розведення акції проти Л. О. П. П-у, про „Чорну Сотню" і т. д. Каже, що замітно вороже наставлення датується від т. зв. пацифікації в шкільнім році 1930-31.

На питання обор. д-ра С. Шухевича в чім полягала провокація оклику „salus rei publicae suprema lex esto" свідок кількома наворотами повертає до історії про різню в Умані.

Обор. д-р Шухевич: Чи в гімназії вчили тереноэнавства?

Свідок: Тільки при навчанню фізичної географії.

Обор. д-р Ганкевич: Чи в гімназії тепер вільно пити і курити?

Свідок: Мабуть... ні!

Обор. д-р Ганкевич: На чім полягала протидержавна акція проти державних монополів?

Свідок: У глумливій усмішці.

Обор. д-р Ганкевич: На чім полягало вороже відношення „Чорної Сотні" до Польщі?

Свідок: На судовім слідстві.

Обор. д-р Ганк.: А свідок брав участь у слідстві?

Свідок: Ні!

Обор. д-р Ганк.: А звідкіля знає про це?

Свідок: Чув.

Обор. д-р Ганк.: Якби в гімназії був відділ військового приспосіблення (гуфец), чи тоді викладали би молоді про тереноэнавство, гази і т. д.?

Свідок: Мабуть так.

Обор. д-р Ганк.: Чи всі гімназії, крім української, мають такі військові відділи?

Свідок: Так, всі! Опісля каже, що не знає, чи всі.

Обор. д-р Марітчак: Коли українська молодь бачила, як машерували відділи військового приготовлення молоді з інших гімназій, то чи могла бути невдоволеною?

Свідок: Не відповідає. Далі свідок на питання оборони відповідає, що молодь зверталася до нього після пацифікації, щоби на філії державної гімназії повстали відділи військового приготовлення.

Обор. д-р Марітчак: Чи в гімназії поширюється абстиненцію?

Свідок: Так! Але то було давнє

Підс. Безхлібник: Чому спеціяльно свідок запримітив, що молодь сходилася гуртками? Чому цього інший професор не запримітив? Чи свідок сповняв ролю педагога, чи кого іншого?

Предсідник усунув це питання.

Підс. Безхлібник: Чи як я просив свідка перепитати мене історію з цілого року, свідок згодився на це. Коли я вчився цілий день і прийшов здавати, а свідок обернувся на одній нозі і відійшов, кажучи: „До відзеня", то чи це симпатія чи антипатія до мене?

Свідок: Але першу клясу я дав з історії.

Підс. Безхлібник: Чи проф. Кавин, теж поляк, носив зі собою револьвер?

Свідок: Не знаю.

Підс. Петеш: Чи проф. Кавин тішився симпатією серед молоді вищих кляс гімназії?

Свідок: Мабуть так.

Підс. Петеш: Чому тішився?

Предсідник хоче усунути це питання, але свідок відповідає: Проф. Кавин ставив менші вимоги як я.

Підс. Нидза: Чи теpоризовано учеників, які не записалися до ЛОПП-у?

Свідок: Ні!

Обор. д-р Марітчак: Чи аванс на директора до VII гімназії, це відзначення?

Свідок: Так.

З черги входить на салю другий свідок **Іван Бабій**, давніше директор філії державної гімназії, а тепер управитель української академічної гімназії у Львові. Незаприсяжений зізнає, що до філії державної гімназії прийшов 1. жовтня 1931 р. Зорієнтувався, що до гімназії приходили люди зпоза гімназії. Тому використав нагоду з крадіжю плаща одному ученикові і заборонив вступ до гімназії. Про існування тайної організації „Юнацтва" на терені філії нічого не знає. Згідно з вказівками представника кураторії старався дати змогу молоді зажити повним національним життям. Тому побільшив бібліотеку, закупив піяніно та уладжувано українські національні свята. Молодь дещо успокоїлася. Всеж таки була протиакція. Невідомий свідкові студент техніки розкинув підчас державного свята летючки. На свідка посипалися наклепи, що веде молодь по шляху національної зради. Опісля подає характеристику поодиноких підсудних, які ходили до гімназії. Каже, що вони не дбали про добро державної гімназії. Заявляє, що його і проф. Роговського побито.

На питання обор. д-ра Марітчака чи в інших гімназіях теж бють, відповідає різко: ні! І додає: Не чув, щоби били професорів. Далі каже, що йому нічого невідомо про гостру поведінку проф. Роговського з тими учениками, які не вписувалися до ЛОПП-у. Не знає теж, чи професори філії державної гімназії приходили до гімназії з револьверами. Заявляє, що після нападу на нього і проф. Роговського, цей останній та проф. Мельник просили підписати посвідку на ношення револьверів.

Обор. д-р Марітчак: Чи в гімназії пропагується абстиненцію, чи заохочується до пиття?

Свідок: Прошу мені не ставити так питання. І щойно на сформуловане питання предсідника відповідає, що в гімназії між молодю існував протиалькогольний, а згодом протинікотинний кружок.

На питання обор. д-ра С. Шухевича відповідає, що після атентату у большевицькому консуляті поліція забрала з дирекції гімназії фотографію підс. Лемика.

Обор. д-р Шухевич: Чи поліція питала проф. Роговського після атентату про Лемика?

Свідок: Не знаю.

Підс. Безхлібник: Чи свідок знає, що ученик Нога слідкував за мною?

Свідок: Ні! Не знаю.

Підс. Лемик: Чи добро української молоді лежить свідкові на серці?

Свідок: З чистою совістю можу відповісти: так!

Підс. Лемик: А чому свідок закликав учеників до канцелярії і намовляв стати донощиками та провокаторами?

Предсідник усуває це питання.

У тому моменті встають підс. Безхлібник і Нидза і заявляють, що це правда. Мають на це докази.

Свідок: Це все брехня.

Трибунал після наради покарав підс. Безхлібника і Нидзу за демонстраційну піддержку усуненого питання по одному дневі відокремленої вязниці.

Обор. д-р Шухевич просить, щоби підсудних не карано тепер вязницею.

Оборо. д-р Ганкевич просить, щоби трибунал змінив своє рішення і не карав підс. Д. Мирона, бо як довідався, підс. Мирон кинув образливі слова тільки під його адресою. Оборонець заявляє, що свій обовязок виконує згідно з честю, совістю і правом і підс. Мирон колись зрозуміє, що безпідставно образив оборонця.

На тому перервано розправу до вечора. Дальший хід розправи подамо завтра.

Викрили школу відділів пробоєвиків.

ВІДЕНЬ, 10. 7. ПАТ. У Ліхтенфурті (Бурґенлянд) викрили вчора школу командантів пробоєвих відділів. Арештували 11 осіб, при яких найшли вказівки в справі користування вибуховими матеріялами та правильник вправ для С. А.

У Стирії найшли в покиненій шахті 40 кг. динаміту. Вибуховий матеріял належав до нац. соціялістів.

Райхстаґ й останні події.

ЗАЯВА ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН, 10. 7. ІІА. Райхстаґ збереться в пятницю 13. липня. На цьому засіданні, як звучати, Гітлер зложить заяву в справі подій з 30. червня і 1. липня. Заява канцлера, як здогадуються, подасть крім того нове запевнення про мировий характер закордонної політики Німеччини.

Акт обвинувачення проти Матушки.

БУДАПЕШ, 10. 7. ПАТ. Акт обвинувачення проти Матушки, який виконав атентат на поїзд біля Біаторбадь, уже виготовили. Матушку обвинувачують у кількох душогубствах і замаганому душогубстві. Розправа буде в Будапешті в осени.

НОВИНКИ

— **Пос. Дм. Великанович** жертвував свою виграну премію в останньому льосуванні „Діла" (поїздка до Штокгольму) на пресовий фонд „Діла", за що складаємо йому щиру подяку на цьому місці від Видавництва.

— **Іспит зрілости в українській приватній коедукаційній гімназії ім. Маркіяна Шашкевича** в Чорткові відбувся в днях 22. і 23. червня. До письменного іспиту допущено всіх абітурієнтів у числі 11. Один кандидат відступив, одна кандидатка впала при письменнім іспиті, а одного кандидата арештовано перед устним іспитом. При устному іспиті впало двох кандидатів. Диплом зрілости дістали: Барицький Григорій, Дусяк Ярослав, Кляштофорський Ярослав, Маньовський Степан, Оробець Ірина і Полевий Тарас. Предсідником іспитової комісії був проф. Олександер Бойцун зі Станиславова.

— **За обнижку телефонічних оплат.** Ціла низка професійних організацій у Львові проектує акцію в справі обниження телефонічної тарифи як в комунікації місцевій так і позамісцевій. Багато лікарів, адвокатів, купців і промисловців не може погодити своїх скромних буджетів з надто високою телефонічною тарифою і дуже часто мусять резиґнувати з телефонічних апаратів, що спричиняє зменшення обороту.

— **З львівського радіо.** Львівська радіостанція передаватиме в четвер 12. липня богослуження з Волоської церкви у Львові. Початок в год. 10. передполуднем.

— **Собаки у львівських трамваях.** На засіданні львівського маґістрату ухвалили дозволити перевозити собаки в трамваях за доплатою 15 сотиків.

— **Львівська хроніка.** У смолярні львівських броварів при вул. Клепарівській та св. Анни вибухла пожежа. Згоріло 500 літрів смоли. — „Львівського Кірґеза" Цибульського вивезуть до тюрми в іншому місті. — Невідомі злодії вкрали з хати Марії Міллерової (вул. Камінського 4.) мужеську ґардеробу вартости 1500 зол. — На вул. Городецькій номер наїхало Фр. Барановський (вул. Каспра Бочковського). — Невідомі злодії вкрали з хати директора Банку Господарства Краєвого Йос. Бялікевича (Вроновських 5.) багато річей неустійненої вартости.

— **Вибух бомби в Бориславі.** Минулого понеділка до мешкання ворожбитки Анни Фоґель, жінки пекаря в Бориславі, прийшов якийсь незнаний панок, якого бачили деякі люди в сінях. За малу хвилину в хаті Фоґлевої почувся вибух. Збіглися сусіди й побачили страшне видовище: ціла хата була в середині знищена, на долівці лежав неживий незнаний чоловік, а сама Фоґлева тяжко поранена. На місці випадку явилася поліція і судово-лікарська комісія. Ствердили, що бомба була зладжена з двоцалевої цівки, наповненої вибуховим матеріялом. Поліція ствердила, що убитий це Микола Янів, мабуть комуніст. Чого прийшов до Фоґлевої досі невідомо.

— **Партію Обозу Нар.-Радикального** у Варшаві розвязали. Як мотив подали, що стоїть на перешкоді прилюдному спокоєві та загрожує безпеці.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЯНИ

Свято Івана Франка. Заходом Філії „Просвіти" в Перемишлянах улаштовано дня 8. липня ц. р. повітове свято в честь Івана Франка. Програма свята складалася з двох частин: соборної Служби Божої з проповідю в місцевій церкві й академії. Богослужения відправили о. декан Жегаллович при асисті оо. Мазяна і Гривнала. Достосовану до свята проповідь виголосив місцевий парох о. Ковч. На програму академії зложились: засців „Вічний революціонер" і кілька інших пісень, виконаних хором читальні в Ячині, промова секретаря Головного Товариства п. Дужого, яка викликала велике вражіння, декламації і всі точки фор-

тепяпові. Академія була дуже дбайливо підготовлена великим накладом праці урядовця філії п. Остапевського. Давніше ріг-річно відбувалося в часі літа свято, влаштовуване філією „Просвіти“, при чому до співучасти в ньому запрошувано всі кращі хори читалень на попис. Цього року урядовець філії задумав вишколити один читальняний хор і подати зразок, як треба читальняні хори вести й вишколювати. Плян його вявився дуже вдачним бо присутні почули, що можна зробити зі сільського голосового матеріялу, коли вложити у нього багато праці.

Кооператива „Український Союзний Базар“ у Перемишлянах. При кінці березня ц. р. отворено в Перемишлянах споживчу міську кооперативу. Кооператива має всі товари першої якости зі складу Народньої Торговлі у Львові. Товари якнайкращі, ціни калькулюються якнайдешевше, в кожнім разі дешевше, як у чужих крамницях. Здавалося би, що свідоме українське населення міста й повіту, в першій мірі інтелігенція і міщанство, буде покривати ціле своє запотребування в тій кооперативі, тим більше, що вже від кількох літ чули ми негодування, що в Перемишлянах нема своєї крамниці. На жаль, тільки дуже маленька скількість нашої інтелігенції і міщанства почувається до обовязку стати членами тої кооперативи і купувати в ній товари. Загал держиться здалека та виправдується ріжно: „Я маю свій склеп — мені дають на кредит, а в кооперативі кредиту нема“.. Управа кооперативи змушена була завести реєстр тих, що купують у кооперативі, щоби знати, хто причиняється до опізнення розвою нашого національного добра і поборювання безробіття. Думаємо, що ця нотатка промовить до національного сумління байдужих. **Обсерватор.**

СПОРТ.

Станиславів, 8. VII. ГАКОАГ II. — ПРОЛОМ II. 2 : 2. Мист. кл. Ц.

ГАКОАГ I. — ПРОЛОМ I. 2 : 3. Мист. кл. Б.

Друга цьогорічна виграна Пролому. Ворота стріляли: Ліськевич Б., Стропяк С. і Андрийшин В. (з карного). Для Гакоагу обидві брамки (1 карний) стрілив лівокриловий. Гра вирівняна з малою перевагою Пролому. Атак Пролому незграний, бракує йому тренінгу. Пролом не використав одного карного. Суддя п. Кравчинський ефективний.

СТРІЛЕЦЬ ГУРКА — РЕВЕРА I. 0 : 2.

Ревера добула цією виграною мистецтво станисл. А-кляси. Гра завзята і навіть дика. Суддя п. Романюк.

ВИЯСНЕННЯ „ХУРТОВИНИ“.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Просимо помістити у Вашому цінному часописі отсе вияснення:

В „Ділі“ з дня 8. липня ц. р. ч. 178 (13.723) у рубриці „Спорт“, поміщено таку нотатку: „У. Р. С. К.“ — Хуртовина (Комарно). Змагання ці відбудуться в неділю 8. ц. м. год. 11. передпол. на грищі „Гасмонеї“ за личаківською рогачкою. Вони цим цікаві, що Хуртовина — це половина давніх змагунів „У. Р. С. К-у“.

Кінцеве речення повищої нотатки не відповідає правді. „Хуртовина“ за девять літ свого істнування мала хіба змогу виплекати собі своїх грачів і ніколи не користувалась чужо - дружинними грачами взагалі, а грачами У. Р. С. К-у спеціяльно. Навпаки — в складі У. Р. С. К-у бачимо кількох грачів „Хуртовини“, які з ріжних причин перебувають у Львові

Комарно, 7. липня 1934.

Виділ С. С. „Хуртовина“.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“, ілюстрований популярно-науковий журнал-місячник. Рік VII. ч. 7—8. Львів, липень-серпень 1934. Зміст: Василь Верниволя: Перший редактор видань „Просвіти“ — з нагоди століття народин Ю. Федьковича (1834—1934) — (портр. і 2 обр.). — Скільки слів знає людина. — Фр. Коковський: Ніч під Івана Купала в селі Явірці на Лемківщині. — М. Дольницький: Зближається нова льодова доба. — Одна пігулка — замісць обіду. — С. Наріжний: Університет св. Володимира в Києві (1834—1934) (1 обр.). — Риби й малярія. — Ол. Цинкаловський: На Володимирських валах (3 обр.). — Як виглядає насправді освіта в УССР? — М. Семчишин: Анатоль Свидницький (1834—1934) — (портр.). — Виривок із повісти Свидницького „Люборадські“. — Дещо про Болівію — (4 обр.). — Ів. Крипякевич: Про давні звіринці — (2 обр.). — Переселення птахів. — Мик. Андрусяк: До чого змагав Богдан Дідицький. — Анд. Ластовецький: Нове чудо техніки — Гуверова гребля — (3 обр.). — Велетенський проект достави електрики. — Люди подешевіли. — І. Лоський: Змагання України за високу школу. — Р. Кахникевич: Електричне око або чарівне дзеркальце XX. ст. — (8 обр.). — Лікування музикою. — В. Дорошенко: Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові (1874—1934) — (1 обр.). — Є. Малик: Як боротися з малярійними комарями. — Мик. Бажалук: Алябастрова печера в Локітках — (1 обр.). — А. Андрієнко: Орати стерні, засівати пашу. — Бережіться ґрипи. — Я. Б.: Птиці-рибалки — (2 обр.). — Н. Козицька: З історії пласту на Україні. — Місто з 73 міліонерами. — Яр. Пастернак: З мандрівок народів — (6 обр.). — Операція над єгипетською мумією. — Цікаві розкопи в Швеції. — Найбільша морська глибина. — Плятоніда Щуровська — (портр.). Українська Загальна Енциклопедія — (1 обр.). — Є. Жарський: Пливацький скок — (1 обр.). — Зоряне небо в липні й серпні 1934 р — (2 обр.) — Б. Антонович: Про страховища в давніх часах — (2 обр.). — Й. Шемлей: Про давні релігійні секти на Україні. — Памятні дні в липні й серпні. — Бібліографія. — Додаток: **ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ:** С. Магаляс: Про можливости театр. мистецтва на селі. — В. Ковальчук: Як вибирати собі фах. — **БІБЛ. ПОРАД.** ч. 19. Н. Дорошенко: Про комплетування чит. бібліотек. — Історія „Просвіти“.

„НОВА ХАТА“, журнал для плекання домашньої культури. Рік X. ч. 7—8. Львів, липень-серпень 1934. Зміст: Н. Забіла: Липень; Л. Бурачинська: На марґінесі конґресів; К. Гриневичева: Варка; М. Штеліґа: Над Ославою; Л. Б.: Цікава виставка; Петро Смереканич: Прогулька по Лемківщині; Перегляд жіночої праці; Л. Бура: Тарілки і глечики; М: Діточі імпрези; Сокілка: На першому здвизі; Галина: Що каже наше письмо?; К. М-ка: Дівчатка в мундурках; Л.: Корсетка; Вазонкові квіти в літі; Цінні заваги про молоко; Ольга Лішинська: Консерви й маринати. Нові книжки; Вал. О'Коннор-Вілінська: Лисенки й Старицькі.

Листування Редакції.

Вп. Дописувачеві у Кракові: Присланого не можемо поки що використати з уваги на цензуру.

Вп. Дописувачеві з Чернелиці: По порозумінні з проводом дотичної організації присланого Вами „документу часу“ не містимо до часу вирішення відклику, внесеного в цій справі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 11. VII. год. 7·30 веч. Театр „Нова Комедія“. „Фірма“.

Театр Ріжнородностей.

Нечинний з причини ферій.

Кіна.

АПОЛЬО: „Олімпіяда кохання“ (Альберт Прежан).

АТЛЯНТИК: „Бару“ (реж. Рекса Інграма).

ВАНДА: „Чорний капітан“ і „Під бичом ганьби“.

КАСІНО: „Зле, кохана“.

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Чібі“ (віденська комедія), „Баль білих діжечок“ (із Містенгет), Барту в Польщі.

МАРУСЕНЬКА: „За гроші“ та ревія.

МІРАЖ: „Від жінки до жінки“.

МУЗА: „Емма“ та „Геть із тещею!“

ПАН: „Усміх щастя“, „Дама-Кер“.

ПАЛЯС: „Жінки водять брутальних“ і Лет Адамовичів.

ПАСАЖ: „Клюб джентельменів“, ревія „Витаємо Львів!“.

СВІТ: „Завойовники просторів“, „Фліп і Флап як вломники“.

СОНЦЕ: „Рим-експрес“ і ревія.

СТИЛЕВЕ: „Чоловік з уяви“ з Дж. Болесом і ревія „Кадри кохання“.

ХИМЕРА: „Бунт у Шангаю“ і Лет Адамовичів.

УТІХА: „Сховайте ваші смутки“ та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 11. липня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 17·30 Пісні півн. композиторів, 22·15 Спів, **Братислава** (298,8) 12·30 Концерт, 20·20 „Пані Марія, подкова мати“ авд. зі співами, **Прага** (470,2) 15·15, 16·40 Концерт, 19·10 Оп. арії, **Париж** (1649) 20·45 Симф. концерт. **Білгород** (439,8) 10·00 Пісні, **Люблина** (569,3) 20·45 Спів, **Берлін** (356,7) 16·00 Концерт, 19·20 Нар. пісоньки, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·50 Давні нім. пісні, **Мінхен** (405,4) 12·00 Вок. інстр. концерт, **Будапешт** (549,5) 17·30 Популярні арії. 20·30 „Пісня пусти“ (муз. вок. авд.), 23·00 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 17·10 Камер. музика, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 17·10 Квінтет, 20·45 „Деліто е Кастіго“ муз. пєса Педролія.

Четвер, 12. липня 1934.

Відень (506,8) 20·00 Симф. концерт, **Братислава** (298,8) 12·30 Концерт, 19·10 Пісні для дітей, **Прага** (470,2) 14·10, 19·35 Спів, 20·05 Симф. концерт. **Париж** (1649) 10·15 Концерт, 20·00 „Вбивник“ комедія Едм. Абу, 22·30 Танкова музика, **Білгород** (439,8) 13·10 Пісоньки, 18·30 Популярні мельодії в супр. ґітари, **Берлін** (356,7) 21·15 Симф. концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·45 Фортепян, **Ляйпціг** (382,2) 15·10 Вок. концерт, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти (спів, музика), **Будапешт** (549,5) 17·00 Фортепян, 21·00 Циг. музика, спів (Фекете), 22·20 Моцартівський концерт, **Міляно** (368,6) 11·30 Тріо, 20·45 „Марта“ оп. Фльотова, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 17·10 Вок. інст. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 11. липня 1934.

6·30—7·15 Ранішня авдиція, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·10 Танкова музика, 13·05 Славні артисти (Крайзлер, Рубінштайн із ґр. плит), 14·00 Збіжева біржа, театр. репертуар, 14·05 Господарські вістки, 16·00 Польська нар. музика (капеля), 17·00 Для дітей „Горбач“ (з пригод „Самовара“) виг. Бен. Герц, 17·15 Спів, 17·30 Фортепян, 18·00 Книжка та знання, 18·15 Сальонова музика (ґр. пл.), 18·45 Культура будня, 18·55 Туристичний бюлетен льв. зал. дирекції, 19·00 Всячина, 19·15 Два фортепяни, 19·50, 19·55 Спортові вістки, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Актуальний фейлетон, 20·12 Легка музика, веселі монольоґи, 21·02 Краківський конґрес плястиків, 21·12 Солісти (спів. Арґасінська, скрипка, фортепян), 22·00 Літ. чвертьгодина „Діточі війни“ (фраґм. із пов. Косовського „Родина Смушків“), 22·15 „Гостина в Біґдальських“, 22·45, 23·05 Танкова музика.

Четвер, 12. липня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, **10·00 Богослуження з Волоської церкви у Львові**, 12·10 Оп. фраґменти (ґр. пл.), 13·05 Для дітей „Чого лісові душеньки плакали?“, 13·20 Легка музика, 14·00 Збіжева біржа, театральний репертуар, 14·05 Господарські вістки, 16·00 Твори на саксофон і баньо (ґр. пл.), 16·30 Концерт мандоліністів, 17·00 Почт. програмова скринька, 17·15 Леґарові твори (орхестра), 18·00 Відч. „Молоко як пожива дитини“, 18·15 Авд. „Д-р Бардаму складає рапорт Лізі Націй“, 19·00 Всячина, 19·15 Концерт Еріянового хору, 19·45 Музика з ґр. пл., 19·50, 19·55 Спортові вістки, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Туристика в господарському житті, 20·12 Легка музика, спів, 21·02 Співець литовських піль Вл. Сирокомля, 21·12 Концерт (музика, спів. Плятівна, сопран), 22·00 Відч. „Сексуальне виховання дітей“, 22·15 Танкова музика з ґр. пл.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові в приватних оборотах 5·27 і пів зол.

Німецькі марки 195·00—200·00, фр. франки 34·80—35·00, шв. франки 171·50—172·75, фунти стерлінги 26·60—26·80, австр. шилінги 98·00—100, чеські корони 21·60—22·00, рум. леви 37·50—39·00, ліри 45·50—46·50.

Золото: Доляри 8·91—8·93. Франки фр. 34·70—35·20 Дукати 82·20—83·00, Корони 36·50—37·20, Рублі 45·50—46·50.

Срібло: Корони 0·28, Фльорени 0·70, Рублі 1·20.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська дьоко Львів

	від — до	від — до
Овес двірський	13·25—13·75	15·25—15·75
Овес двірський незамоклий	12·25—12·75	14·25—14·75
Овес збірний	11·75—12·25	13·75—14·25
Вика чорна	12·00—12·50	
Вика сіра	11·00—11·50	
Гречка на млино	17·50—18·50	
Крупи гречані	35·50—36·50	
Мак синій	40·00—45·00	
Мак сивий	35·00—40·00	
Висівки пшеничні	8·25— 8·50	
Висівки житні	7·00— 7·25	
Висівки ячмінні	8·50— 9·00	
Крупи ячмінні	23·00—24·00	
Пшоно	43·00—46·00	
Пенцак ч. 10.	22·00—23·00	

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 10. липня ц. р. кооперативам платив за:

1 к. десер. масло	1·90 зол.
1 л. молока	0·13 „
1 л. сметани	0·55 „
1 к. яєць	2·35—2·40 „

Тенденція на масло вдержана, на молоко і сметану слаба, на яйця сильніша.

Маслосоюз повідомляє, що від 11. липня ц. р. платить своїм доставцям **за 1 кґ.** живої ваги птиці, дьоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові (вул. Б. Глованього 23):

Курята	(пара курят важить не менше як 1·20 кґ.) за 1 кґ.	0·90 зол.
Кури	I кляса „	0·80 „
„	II „ „	0·60 „

Тенденція спокійна.

ОПОВІСТКИ

Відїзд учасниць Оселі зі Львова на Сокіл в дні 17. ц. м. год. 7·15, збірка на гол. двірці у вестибулю год. 6·15. Відїзд зі Стрия 10·05. Збірка в Брошневі год. 11·30. Управа Оселі старається про 75%-ову знижку зі стації Львів до ст. Брошнів. Ті, що рефлектують на цю знижку, мають зголосити це найпізніше до 14. ц. м. на адр. Л. Мриц, вул. Словацького 14. Зем. Банк. Львівські учасниці зложать до 14. ц. м. гроші на білети. Перемиські уч., що рефлектують на цю знижку (від Львова) мусять виїхати з Перемишля вже в год. 3·27 рано. **Управа.** 38 2—2

Подяка. Комісія для справ „Студентської Харчівні“ при Т-ві Прихильників Освіти у Львові складає щиру подяку „Маслосоюзові“ у Львові за щедрий дар у формі відписання з довгу „Студ. Харчівні“ квоти 337 зол. (тристатридцятьсім зол.) За Комісію: **Анна Рижевська**, голова. 40

Михайло Дворян, директор „Р. Ш.“ в Дрогобичі, зложив на дар „Просвіті“ 20·— зол. з нагоди свого вінчання. Канцелярія Т-ва „Просвіти“ складає Жертводавцеві подяку за дар і побажання на новій дорозі життя. 39

На пресовий фонд зложили С. і Найбавер, Стрий зол. 2·—.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

САВОЛЬ, суха фарба в порошку в ріжних красках, треваліша ніж найліпший лякер! Розводиться у літній воді згідно з приписом, поданим до кожної пушки. Спробуйте та ще й іншим порадьте! — Знаменито надається до фарбування і консервації віконних рам, дверей, вуликів, ґанків, сходів, заліза, бляхи і т. п. Дуже трівка і відпорна проти вогкости, горячі і морозів! Висилається тільки за готівку. Пушка 1 кґ. по 3 зол. — **Кооп. „Рій“ Львів, Бляхарська 20.** 35

ДО ВИНАЙМУ 2 кімнати, кухня, повний комфорт. Генінґа 34. 42

Спортовці! Одяг і спортове приладдя першої якости купите тільки в крамницях кооперативи **„ПЛАСТ“** I Львів, Сикстуська 29, Городецька 95. — тел. 26. 1632 4

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.